

592 (1196) yılından itibaren meydana gelen olaylar için sık sık kullanmıştır. İbnü'l-Furât'ın *el-Keşf ve'l-beyân*'dan da haberdar olduğu anlaşılmaktadır. Makrîzî ve Aynî'nin İbn Nazîf'in eserlerini tanıyıp tanımadıkları ise şüphelidir. Kitabın tarih açısından taşıdığı değerini dışında dili de Arapça üzerine yapılan araştırmalar bakımından önemlidir. Çünkü İbn Nazîf eserinde Suriye lehçesinin kendi dönemindeki halk ağzını kullanmıştır. Michele Amari, eserin özellikle İtalya'yı ilgilendiren kısımlarını, yazma nüshanın Rus şarkiyatçısı Victor Rosen tarafından ilim âlemine tanıtılmasından (*Notices sommaires des manuscrits arabes*, s. 95-98) sonra yayımladı (*Estratti del Tarih Mansuri*, Palermo 1884). Buna rağmen kitap ilim dünyası tarafından uzun süre ihmal edildi. Nihayet Claude Cahen 1937'de eserin VI. (XII.) yüzyılı ele alan kısmını yayımladı (*BÉO*, sy. 7-8, s. 113-158). P. A. Gryaznevitch'in, St. Petersburg'daki yazma nüshanın tıpkıbasımını yapmasından sonra ise (*at-Târih al-Manşûri*, édition de l'unicum de Léningrad, Moscou 1960) ilgi arttı. Hans Ludwig Gottschalk, eserin 627'de (1230) vuku bulan Yassıçimen Savaşı'nı anlatan kısmının açıklamalı tercümesini yaptı (*WZKM*, LVI [1960], s. 55-67). Ebü'l-İd Dûdû 1961'de kitap üzerine bir doktora tezi hazırladı ve daha sonra metnin tamamını yayımladı (Dımaşk 1401/1981). Claude Cahen, dil ve hat bakımından zor olan metnin tahkikli neşir ve tercümesi için bir proje hazırladı. Onun ölümünden (1991) sonra bu proje Académie des Inscriptions et Belles-Lettres'in uhdesine geçmiş bulunmaktadır.

BİBLİYOGRAFYA :

İbn Nazîf, *et-Târihu'l-Manşûri*, *Telhişü'l-Keşf ve'l-beyân fi havâdişi'z-zamân* (nşr. Ebü'l-İd Dûdû), Dımaşk 1401/1981, neşredenin girişi, s. 5-26; a.e. (nşr. P. A. Gryaznevitch), Moscou 1960, neşredenin girişi, s. 5; Safedî, *el-Vâfi*, I, 173; İbnü'l-Furât, *Târihu'd-düvel ve'l-mülûk* (nşr. Hasan Muhammed eş-Şemmâk), Basra 1386/1967, IV/1, s. 6; V. Rosen, *Notices sommaires des manuscrits arabes du Musée asiatique*, St. Petersburg 1881, s. 95-98; Brockelmann, *GAL*, I, 428; *Suppl.*, I, 591; Cl. Cahen, *La Syrie du nord à l'époque des croisades et la principauté franque d'Antioche*, Paris 1940, s. 55, 57-58; H. L. Gottschalk, *al-Malik al-Kâmil von Egypten und seine Zeit*, Wiesbaden 1958, s. 11; N. Elisséef, *Nûr ad-Din*, Damas 1967, I, 42-43; F. Gabrieli, *Die Kreuzzüge aus Arabischer Sicht*, München 1973, s. 339-342; Şâkir Mustafa, *et-Târihu'l-'Arabî ve'l-mü'errihûn*, Beyrut 1980, II, 255-256; Ramazan Şeşen, *Salâhaddîn Devrinde Eyyûbîler Devleti*, İstanbul 1983, s. 22-24, 111; a.mlf., *Müslümanlarda Tarih-Coğrafya Yazıcılığı*, İstanbul 1998, s. 140-141.

ANGELIKA HARTMANN

İBN NECCÂR CAMİİ

Kastamonu'da
Candaroğulları dönemine ait cami.

Adını taşıyan mahallede kalenin hemen altında olup 754 (1353) yılında Candaroğlu Âdil Bey zamanında yapılmıştır. Girişe göre sol taraftaki duvarın ortasında yer alan üç satırlık Selçuklu tarzı nesih kitâbeye göre adı İbn Neccâr Hacı Nusret b. Murâd olan bânisinin kimliği hakkında bilgi yoktur. Camiye bir zamanlar Kırım'dan vâridât geldiği, dolayısıyla İbn Neccâr'ın Kırımlı olabileceği ileri sürülmüşse de bu görüş ilmî bir zemine oturmamaktadır. Camiye, yanındaki evin 200 yıl önce yaşamış Eligüzel lakabıyla ünlü zengin bir zata ait olması ve bulunduğu sokağın bu adı taşıması sebebiyle Eligüzel Camii de denilmektedir.

Estetik görünüşü Beylikler dönemi ve erken Osmanlı camileriyle özdeşleşen yapının gerek bütününde gerekse ayrıntılarında büyük bir sadelik hâkimdir. Tamamen kesme taştan yapılmış olan dış duvarlarının itinalı bir işçiliği vardır. Yüksek kubbeli ve kusursuz orantılı iç hacmiyle Anadolu mimari tarihinde tek kubbeli camilerin ilk örneklerinden biri olarak önemli bir yer işgal etmektedir. Kare planlı yapı 9,50 x 9,50 m. ebadında, sekizgen kasnaklı kubbesi 5,50 m. çapında

ve 9,50 m. yüksekliğindedir. Kubbeye geçiş süslemesiz basit tromplarla sağlanmıştır. Minberi ahşaptan, mihrabı alçıdan yapılmış olup her ikisi de çok basittir. Kubbe eteğinde ve pencere kenarlarında yenilenmiş kalem işi süslemeler vardır. Kubbenin ortasındaki madalyona İhlâs sûresi yazılmıştır. Girişte kuzey duvarı içinden merdivenle çıkılan bir mahfil bulunmaktadır. Sivri kemerli açıklıklara sahip üç bölümlü son cemaat yeri basık kasnaklı kubbelerle örtülüdür.

Caminin dikkati çeken en önemli kısmı 2,10 x 0,70 m. ölçüsündeki ahşap kapı kanatlarıdır. Yuvarlak kemerli kapı açıklığı formuna göre süslenmiş olan bu kapı kanatları ağaç oyma sanatının bir şaheseri durumundadır. Hint meşesinden yapıldığı sanılan ve bugün iyice kararmış durumda bulunan kapı kanatları rûmî motifli bordürlerle panolara ayrılmış, ortada kalan büyük boşluklara da Beylikler ve erken Osmanlı sanatında sıkça rastlanan sa'l-bekli şemse motifleri yerleştirilmiştir. Yuvarlak sırtlı oyma tekniğindeki bu süslemlerde yine rûmîler hâkimdir. Şemselelerin üstlerinde kitâbe haline getirilmiş kartuşlar bulunmakta, içlerinde cami kitâbesinde de görülen Cin sûresinin 18. âyeti yer almaktadır. Devrinin en mükemmel örneklerinden birini teşkil eden kapının, binisi üzerindeki yazılardan her yönüyle büyük benzerlikler gösterdiği Kastamonu Kasaba köyü Mahmud Bey Camii'nin kapısı gibi Ankaralı Nakkaş Mahmud oğlu Abdullah tarafından yapıldığı ve yapının caminin inşaatından dört yıl sonra, 9 Zilhicce 758'de (23 Kasım 1357) bitirildiği öğrenilmektedir. 1943 yılındaki bir depremle son cemaat yeri ve minaresi yıkılan cami 1968'de yapılan bir onarımla eski haline kavuşturulmuştur. Caminin kuzeyinde duvarları yenilenmiş bir avlu mevcut olup kuzeybatı köşesinde Osmanlı devrinde yapılmış çift cepheli bir çeşme bulunmaktadır.

BİBLİYOGRAFYA :

Mehmed Behcet, *Kastamonu Âsar-ı Kadîmesi*, İstanbul 1341, s. 62-65; Talat Mümtaz Yaman, *Kastamonu Tarihi: XV. Asrın Sonlarına Kadar*, Kastamonu 1935, I, 111-113; Ahmet Gökoğlu, *Paphlagonia*, Kastamonu 1952, s. 195, 196, 259; *Kastamonu 1973 İl Yıllığı*, Ankara 1973, s. 159-160; Yıldız Demiriz, "XIV. Yüzyılda Ağaç İşleri", *Yüzyıllar Boyunca Türk Sanatı (14. Yüzyıl)*, İstanbul 1977, s. 61-71; Oktay Aslanapa, *Türk Sanatı*, İstanbul 1984, s. 207; Fazıl Çifçi, *Kastamonu Camileri-Türebeleri ve Diğer Tarihi Eserler*, Ankara 1995, s. 100-103; *Yurt Ansiklopedisi*, İstanbul 1982-83, VII, 4656.

DOĞAN YAVAŞ

İbn Neccâr Camii - Kastamonu

